

שיעור 4

הסיפור היהודי - הסיפור של כולנו

מטרות

1. הכרה בחשיבות ההיכרות, וסיפור הסיפור היהודי, לטובת שימור הזהות היהודית.
2. היכרות עם דמויות מפתח יהודיות בעלות סיפורים ייחודיים ומגוונים, ששילובם יוצר את סיפורו של העם היהודי.
3. העמקת הרצון והמחויבות לקחת חלק בכתיבת פרק נוסף בסיפור היהודי, ותפיסת עצמנו כחוליה נוספת בשרשרת היהודית.

מהלך

פתיחה

1. **תרגיל פתיחה:** נאמר: תהליך ההתבגרות הוא מסע ארוך. דמיינו שיש לכם אפשרות לקחת צידה לדרך משני אנשים. אדם אחד מהארץ ואדם נוסף מחוץ לארץ. הדמויות הללו יכולות לתת לכם תכונה, עצה, רעיון או חפץ. הכוונה לדמויות אמיתיות, היסטוריות או ספרותיות. כתבו מה הייתם שמחים לקבל, ממי ומדוע. הנחיה הלופית – כתבו הקדשה או מכתב מהדמות שבחרתם.

2. **מבוא ללימוד בחברותא:** נצפה בסרטון 'אתם חלק מהסיפור' (בית התפוצות) (יש לצפות עד 4:10).

הנחיה לצפייה: אספו מילות מפתח וזהו כמה שיותר ארצות שהסיפור מתרחש בהן.

« **נשאל:** האם הסרטון מציג סיפור אחד או סיפורים רבים? איזו כותרת הייתם נותנים לסיפור? לו סבא או סבתא שלכם היו משתתפים בסרטון מהי מילת המפתח שהם היו תורמים לסיפור? (מומלץ לבקש מהתלמידים לבדוק עם הסבים שלהם. ניתן לתלות את מילות המפתח בכיתה כהשראה לעיסוק בסיפור היהודי לקראת הדרשה) »

למידה בחברותא

3. נחלק את הכיתה לחברותות (כל תלמיד יקבל עותק של דף המקורות – נספח א').

דגשים למורה

« ניתן להוסיף ביאורי מילים על מנת להקל על העבודה העצמית. »
« דפי המקורות (מקראיים ובני זמננו) מציעים מגוון טקסטים. ניתן לאפשר לתלמידים לבחור אילו טקסטים יקראו, או, לצמצם את מספר הטקסטים לפני השיעור, בהתאם למיקוד הרצוי בעיני כל מורה. »

אסיף במליאה

4. נחלק גיליונות לבנים ונבקש לעצב כריכה לסיפור היהודי כפי שכל תלמיד מבין אותו. הנחיה: חיטבו מה הכותרת של הסיפור? מה צויר בחזית? מי המחבר? מה כתוב בתקציר בגב הספר?
5. נשאל: אילו מילות מפתח נכניס לסיפור שלנו מכל המילים שליקטנו במהלך השיעור? איזו מילת מפתח תופיע בדרשה שלכם?

נספח א' - דף מקורות לחברותא

מקורות מקראיים

שמות י"ג, 8-10

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים. והיה לך לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יהוה בפיך. כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים. ושמרת את-החקה הזאת למועדה מימים ימימה.

שמות י"ט, 4-6

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על-כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. ועתה אם-שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגלה מכל-העמים כי-לי כל-הארץ. ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדוש **אלה הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל.**

דברים ו, 20-25

כי-ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו אתכם. ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו יהוה ממצרים ביד חזקה. ויתן יהוה אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל-ביתו לעינינו. ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את-הארץ אשר נשבע לאבותינו. ויצונו יהוה לעשות את-כל-החקים האלה ליראה את-יהוה אלהינו לשוב לנו כל-הימים לחיתנו כהיום הזה. וצדקה תהיה-לנו כי-נשמר לעשות את-כל-המצוה הזאת לפני יהוה אלהינו כאשר צונו.

דברים כ"ז, 9

וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם ליהוה אלהיך.

ישעיהו מ"ג, 21

עם-זו יצאתי לי תהלתי יספרו.

שאלות לדיון

« כיצד הסיפור עובר מדור לדור?

« מה נמצא בסיפור מעבר לתיאור אירועים לאומיים (שימו לב למילים המודגשות בקו)?

« מי מספר לכם/ן את הסיפור?

« כיצד נשמיע את הסיפור לדורות הבאים?

מקורות בני זמננו

הרב יונתן זקס ז"ל (בריטניה)

(מתוך: 'רדיקלית אז, רדיקלית עכשיו - מורשת הדת העתיקה בעולם', הוצאת שלם, 2007)

צילום: coopernal מתוך flickr

[...] נוכל לראות את היינו כמו היו אות באלפבית. לאות אחת כשהיא לעצמה אין משמעות, אולם בצירופה לאותיות אחרות נוצרת מילה, וזו, בשילובה עם מילים אחרות יוצרת משפט. משפטים מתחברים כדי לבנות פסקה, ואילו הפסקאות מצטרפות לכדי סיפור. כך הבין הבעל שם טוב את החיים. כל יהודי הוא אות. כל משפחה יהודית היא מילה, כל קהילה - משפט, והעם היהודי בכל נקודת זמן מהווה פסקה. ואילו העם היהודי לדורותיו יוצר סיפור [...]

הנני יהודי כיוון שבהכירי

את סיפור בני עמי, אני שומע אותם מפצירים בי לכתוב את הפרק הבא. [...] הנני יהודי משום שרק אם אוותר יהודי, יוסיף להיות בי סיפורם של מאה דורות לפני. אני ממשיך את מסעם מכיוון שלאחר שהגענו לנקודה זו, לא אתן לזה ולהם להיכשל. איני יכול להיות האות החסרה במגילה.

(באדיבות הוצאת מגיד - קורן)

ג'ונתן הנרי זקס, הברון זקס - 1948-2020. הוגה דתי בריטי, כיהן כרב הראשי של הקהילות העבריות המאוחדות בחבר העמים הבריטי בשנים 1991-2013. ב-2005 הוענק לו תואר אבירות, וב-2009 צורף לבית הלורדים בתואר הברון זקס מאולדגייט. היה פעיל למען דיאלוג בין-דתי, חיבר ספרים רבים.

שאלות לדיון

- « לפי הרב זקס, מה הקשר בין כל היהודים (בכל העולם ובכל התקופות)?
- « כיצד שומרים על סיפור אחד על אף המרחק והשונות?
- « מה צריך לעשות כדי לא להיות האות החסרה בסיפור?
- « מה המילה שאתם והמשפחה שלכם הייתם רוצים לתרום לסיפור?

אנג'לה בוכדל

מתוך: 'קימצ' על צלחת הסדר, Facing History
(and Ourselves)

צילום: Jewish Women's Archive

כילדה לאם לא יהודייה, אם שנשאה עמה את המסורות האתניות והתרבותיות הייחודיות שלה, השתכנעתי שלעולם לא אוכל להיות "יהודייה במלואה", כיוון שלעולם לא אוכל להיות יהודייה "טהורה". בכל יום קיבלתי תזכורת לכך, בהתמודדות עם ההערות הרבות כגון: "מוזר, את לא נראית יהודייה", או כשנאלצתי לענות על שאלות בנוגע למעמד ההלכתי שלי כיהודייה. השאלות הפנימיות שלי לגבי אותנטיות הטילו צל על הזהות היהודית שלי במהלך כל גיל ההתבגרות שלי, ובהמשך בתחילת חיי הבוגרים, כשניסיתי לשלב את הזהות היהודית, הקוריאנית, והאמריקאית החילונית שלי.

אנג'לה ורניק בוכדל לבית לי - Lee (נולדה 8 יולי 1972 בסיאול, דרום קוריאה) היא רבנית אמריקאית, האסיאתית-אמריקאית הראשונה להוביל בית כנסת אמריקאי גדול (החל מ-2014) ולהיות מוסמכת כחזנית (1999) וכרבנית (2001).

רק בתקופת משבר, בקיץ אחד בתקופת הלימודים בקולג', בעת שהתגוררתי

בישראל, הגעתי להבנה מלאה לגבי מה משמעות הזהות היהודית שלי עבורי. לאחר קיץ מכאיב שבו הרגשתי נדחקת לשוליים ובלתי נראית בישראל, התקשרתי לאימי כדי להודיע לה שלא רציתי יותר להיות יהודייה. לא נראיתי יהודייה, לא נשאתי שם יהודי, ולא רציתי יותר את העול הכבד של הצורך להסביר ולהוכיח את עצמי, כל פעם שנכנסתי לקהילה יהודית חדשה. הגיבה פשוט בשאלה: "האם זה אפשרי?" רק באותו הרגע הבנתי, שלא אוכל

להפסיק להיות יהודייה כפי שלא יכולתי להפסיק להיות קוריאנית, או נקבה, או אני עצמי. החלטתי אז לעבור טקס גיור, מה שאני כיניתי אישור מחדש, שבו טבלתי במקווה ואישרתי מחדש את המורשת היהודית שלי. הגעתי לכלל הבנה שכל מי שבחנה ברצינות את הזהות היהודית שלה מתמודדת עם שלל הזהויות המתחרות שהשם "יהודייה" מסמל.

« **שאלה:** מה גרם לה להרגיש מחוץ לסיפור? מה עזר לה להיכנס לתוך הסיפור מחדש?

מה פירוש להיות משפחה יהודית "נורמלית" היום? ככל שאנו לומדים את הסיפור אחד של השני, אנו שומעים על האתגרים ועל השמחות של יישוב הזהויות המתחרות לעתים של להיות יהודי אך בו-בזמן גם פמיניסטית, ערבי, הומו, אפרו-אמריקאי, או קוריאני. כפי שהיינו גם בעת העתיקה, אנו עדיין ערב רב. מי ייתן שנמשיך לראות את הפנים הרבות של ישראל כמתנה, המעשירה את העם שלנו.

שאלות לדיון

« אילו חלקים בזהות של יהודי שחי בישראל מתחרים ביניהם? האם ובמה שונה מורכבות זו מהמורכבות של יהודיה אמריקנית כמו הרבה אנג'לה בוכדייל?

« חישובו על הסרטון שראינו ועל דבריו של יונתן זקס – איזו מילה מוסיפה אנג'לה בוכדייל לסיפור?